

การพัฒนาแบบการเรียนการสอนตามแนวพุทธศาสนาเพื่อเสริมสร้าง
คุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

The Development of Instructional Model Based on Buddhism to
Enhance the Desired Characteristics Focusing on Sufficiency
Economy Philosophy for High School Students

นรา ตรีธัญญา^{1*} อรพิน ศิริสัมพันธ์² สิริวรรณ ศรีพหล³ บำรุง ชำนาญเรือ⁴
Nara Threetanya^{1*} Orapin Sirisamphan² Siriwan Sripahol³ Bumroong Chamnanrua⁴

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อพัฒนาแบบการเรียนการสอนตามแนวพุทธศาสนาเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย 2) เพื่อประเมินประสิทธิผลของแบบการเรียนการสอนตามแนวพุทธศาสนาเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และ 3) เพื่อขยายผลการนำแบบการเรียนการสอนตามแนวพุทธศาสนาเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ไปใช้ในเนื้อหาสาระอื่นๆ ของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนแก้งคร้อวิทยา จำนวน 40 คน ที่เรียนรายวิชาสังคมศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ค่าทีแบบไม่อิสระ (t-test dependent) และการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

ผลการวิจัย พบว่า

1. แบบการเรียนการสอนตามแนวพุทธศาสนาเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีองค์ประกอบคือ หลักการ วัดดูประสงค์ กระบวนการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล และปัจจัยที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ประกอบด้วยระบบสังคม หลักการตอบสนอง และระบบสนับสนุนโดยรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นมีกระบวนการเรียนการสอน 5 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นสร้างศรัทธาและเสนอข้อเท็จจริง (ปรโตโฆสะ) 2) ขั้นสะท้อนคิด (โยนิโสมนสิการ) 3) ขั้นค้นพบหลักการ (สัมมาทิฐิ) 4) ขั้นสู่กระบวนการเรียนรู้ (ไตรสิกขา) และ 5) ขั้นประเมินผล และประยุกต์ใช้ (ภาวนา 4)

¹ นักศึกษาระดับการศึกษาคุณวุฒิปบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร : อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

³ ศาสตราจารย์ ดร., สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช : อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

⁴ อาจารย์ ดร., สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร : อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

* Corresponding author : e-mail : narathree@gmail.com

2. ประสิทธิภาพของรูปแบบ พบว่า 2.1) หลังเรียนตามรูปแบบนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2.2) นักเรียนมีพัฒนาการด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์สูงขึ้นจากระดับการตอบสนองเป็นระดับการจัดระบบ

3. ผลการขยายผลรูปแบบ พบว่า หลังเรียนตามรูปแบบนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีพัฒนาการด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์สูงขึ้นจากระดับการตอบสนอง เป็นระดับการเห็นคุณค่า

คำสำคัญ : รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวพุทธศาสนา , คุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

Abstract

The purposes of this research were: 1) to develop the instructional model based on Buddhism to enhance the desired characteristics focusing on sufficiency economy philosophy for high school students, 2) to evaluate the effectiveness of the instructional model based on Buddhism to enhance the desired characteristics focusing on sufficiency economy philosophy for high school students and 3) to disseminate the instructional model based on Buddhism to enhance the desired characteristics focusing on sufficiency economy philosophy for high school students in other subjects of Social Studies, Religion and Culture .

The sample consisted of 40 students who studied at Kaengkhrowittaya School for the first semester in 2014. The research instruments were: 1) lesson plans 2) learning achievement test, and 3) the desired characteristics test. The data were analyzed by using mean (EMBED Equation.3), standard deviation (S.D.), t-test for dependent sample and content analysis.

The results of this research were as follows:

1. The instructional development model based on Buddhism to enhance the desired characteristics focusing on sufficiency economy philosophy for high school students were: 1) the principle 2) the objective 3) the instructional process and 4) evaluation 5) the factors supporting learning consisted of 3 components, 1) social system 2) principle of reaction 3) supporting system and the learning process consisted of five steps: 1) faith forming and fact discovery (Paratoghosa) 2) reflection (Yonisomanasikara) 3) principle construction (Sammaditthi) 4) learning process (Tri-sikkha) 5) evaluation and application (Bhavana)

2. The effectiveness of the instructional development model revealed that the learning achievement from the post-test was significantly higher than the pre - test at the .01 t level and the desired characteristics were developed from the responding level to the organization level.

3. The results of dissemination revealed that the learning achievement from the post-test was significantly higher than the pre-test at the .01 level and the desired characteristics were developed from the responding level to the value level.

Keywords : Instructional Model based on Buddhism , The desired characteristics Focusing on Sufficiency Economy Philosophy

บทนำ

กระแสโลกาภิวัตน์ทำให้ประเทศไทยได้นำแนวคิดในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมโดยมุ่งพัฒนาและดำเนินการตามหลักเศรษฐศาสตร์ทุนนิยม จึงก่อให้เกิดความเสียหายในด้านเศรษฐกิจและสังคมไทยเป็นอย่างมาก จึงมีการเสนอทางออกให้กับการแก้ไขเพื่อให้สังคมไทยรอดพ้น และสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนในยุคโลกาภิวัตน์ โดยการนำแนวคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งสามารถนำมาใช้เป็นหลักปฏิบัติตนของประชาชนทุกระดับ (สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์, 2549) สอดคล้องแนวนโยบายด้านการบริหารราชการแผ่นดิน มาตรา 78 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่ฉบับที่ 8 -10 (พ.ศ. 2540-2554) และต่อเนื่องถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในปัจจุบัน ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ได้นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักในการปฏิบัติของประชาชนทุกระดับ และขับเคลื่อนให้บังเกิดผลในทางปฏิบัติ สอดคล้องกับการจัดการศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ที่ได้กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่อย่างพอเพียงพร้อมทั้งนโยบายขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา ซึ่งมีเป้าหมายเสริมสร้างคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง ดังที่คณะทำงานบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงสู่การสอน (2554:5) และสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2553:27-31) ได้กล่าวว่า ผู้ที่มีคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง จะต้องมิตักษะกระบวนการในการจัดการอย่างพอเพียง มีการรู้จักประมาณตน รู้จักศักยภาพของตนที่มีอยู่ และรู้จักสภาพแวดล้อมของชุมชนหรือสังคมที่อาศัยอยู่ มีการปฏิบัติตนอย่างมีเหตุผลบนพื้นฐานของความถูกต้อง โดยใช้สติปัญญาความรอบรู้ และรอบคอบในการคิด พุด ทำโดยยึดทางสายกลางในการปฏิบัติ และมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว พร้อมรับผลกระทบอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอก ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์

เมื่อศึกษาแนวพระราชดำรินเรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จะเห็นได้ว่าพระองค์ท่านได้ทรงประยุกต์แนวคิดจากหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่เน้นการดำรงชีวิตแบบพอเพียง ดังความในตอนหนึ่งในพระราชกระแสที่ว่า “คำว่าพอเพียงมีความหมายกว้างขวาง

กว่าความสามารถในการพึ่งตนเอง หรือความสามารถในการยืนอยู่บนขาของตนเอง เพราะความพอเพียงหมายถึงการที่มีความพอ คือมีความโลภน้อย เมื่อโลภน้อยก็เบียดเบียนน้อย ถ้าประเทศใดมีความคิดนี้มีความคิดที่ว่าทำอะไรต้องพอเพียงหมายความว่าพอประมาณซื้อตรงไม่โลภ อย่างมาก คนเราก็คงเป็นสุข พอเพียงนี้ อาจจะมีมาก อาจจะมีของหรูหราบ้างก็ได้ แต่ต้องไม่เบียดเบียนคนอื่น...” (มูลนิธิชัยพัฒนา, 2550: 74) ความในพระราชดำรัสชี้ให้เห็นขอบข่ายในบริบทของเศรษฐกิจพอเพียงที่ว่าด้วยหลักมัชฌิมาปฏิปทา หรือทางสายกลาง ที่มุ่งเน้นให้ลดกระบวนการเศรษฐกิจทุนนิยมแบบสุดโต่ง โดยลดระดับลงให้เพียงพอต่อความจำเป็น ดำรงชีวิตที่เรียบง่ายพึ่งตนเองได้ บริโภคอย่างพอเพียง ลดการพึ่งพาจากต่างประเทศ ซึ่งจะเป็นการเดินทางสายกลางตามหลักมัชฌิมาปฏิปทาตามหลักพระพุทธศาสนา

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่มีหลักการสำคัญคือหลักของเหตุและผลสิ่งต่างๆ ที่เกิดมาในโลกนี้ซึ่งเป็นผลล้วนเกิดมาจากเหตุทั้งสิ้น เมื่อหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาตั้งอยู่หลักของเหตุผล การดำเนินชีวิตต่าง ๆ ได้แก่ การเรียนการสอน การแก้ปัญหาต่าง ๆ จะต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้แบบพุทธหรือกระบวนการแห่งปัญญา (พระไพศาล วิสาโล, 2544) สาระสำคัญของกระบวนการเรียนรู้แบบพุทธนั้น ได้แยกกระบวนการเรียนรู้ของมนุษย์ออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนแรกเป็นการเสวนาสัตบุรุษ และการฟังสัทธรรม ขั้นตอนที่สอง เป็นการใช้หลักโยนิโสมนสิการ และขั้นตอนที่สาม เป็นธรรมานุธรรมปฏิบัติ ทั้งหมดเป็นกระบวนการเรียนรู้ตามหลักพระพุทธศาสนา โดยเริ่มจากเมื่อรับข้อมูลข่าวสารหรือคำแนะนำ ได้อย่างถูกต้อง ตรงประเด็น และครบถ้วนแล้ว กระบวนการเรียนรู้ต่อมา คือ การคิดเอาสิ่งที่รับรู้ขึ้นมาย่อยจัดระเบียบ เป็นการคิดอย่างถูกวิธี (โยนิโสมนสิการ) และสุดท้ายเป็นการปฏิบัติ การปฏิบัตินี้เป็นจุดสำคัญที่ทำให้การศึกษาแบบตะวันตกหลายสำนักที่เน้นการใช้ความคิดล้วน ๆ เป็นการเรียนรู้ระดับพุทธิปัญญา ส่วนการศึกษาในทางพระพุทธศาสนา นอกจากการเรียนรู้ระดับพุทธิปัญญาแล้วยังต้องอาศัยการปฏิบัติเป็นส่วนสำคัญอีกด้วย

รายงานผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2554

โรงเรียนแก้งคร้อวิทยา อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30 มีคะแนนเฉลี่ยในระดับประเทศในสาระเศรษฐศาสตร์ มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุดคือ 29.31 ดังนั้น สาระเศรษฐศาสตร์ จึงเป็นสาระการเรียนรู้ที่โรงเรียนแก้งคร้อวิทยา จะต้องเร่งพัฒนาคะแนนเฉลี่ยของโรงเรียนซึ่งต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศและคะแนนต่ำที่สุดในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สอดคล้องกับการสำรวจสภาพปัญหาการเรียนการสอนเศรษฐศาสตร์ กับการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียงของนักเรียนโรงเรียนแก้งคร้อวิทยา โดยผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ครูสังคมศึกษา และ ผู้ปกครองนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า มีความต้องการให้ดำเนินการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งประกอบด้วย มีความใฝ่เรียนรู้ มีวินัย มีความอดทน มีความพอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกัน เพื่อเป็นภูมิคุ้มกันในสังคมในยุคโลกาภิวัตน์ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวพุทธศาสนาเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

2. เพื่อประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวพุทธศาสนาเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ดังนี้

2.1 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวพุทธศาสนาเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายก่อนและหลังเรียน

2.2 ศึกษาพัฒนาการของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนตามแนว

พุทธศาสนาเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย 4 ระยะ คือ ก่อนการจัดการเรียนการสอน หลังการจัดการเรียนการสอนครั้งที่ 1 หลังการจัดการเรียนการสอนครั้งที่ 2 และติดตามผลการจัดการเรียนการสอน

3. เพื่อขยายผลการนำรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวพุทธศาสนาเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายไปใช้ในเนื้อหาสาระอื่นๆ ของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

วิธีการวิจัย

ในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวพุทธศาสนาเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีแนวคิดสำคัญที่ผู้วิจัยใช้เป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน คือใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ร่วมกับการออกแบบเชิงระบบตามแนวคิด ADDIE Model ของ ครูส (Kruse, 2012) ใช้กระบวนการวิจัยแบบผสมผสานวิธีวิธี (Mixed Methodology) แบบรอรับภายใน (The Embedded Design) และใช้แบบแผนการทดลองแบบก่อนทดลอง (Pre Experiment Design) ที่มีกลุ่มตัวอย่างเดียว มีการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนแบบ The One - Group Pretest-Posttest Design และศึกษาพัฒนาการของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 4 ช่วงระยะเวลาด้วยการประยุกต์ใช้ร่วมกับรูปแบบการวิจัยแบบอนุกรมเวลาสมมูล Equivalent Times Series Design ซึ่งมีวิธีการดำเนินการ 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ขั้นตอนที่ 1 การวิจัย (Research : R₁) ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนา (Develop: D1) การออกแบบและพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน 3) ขั้นตอนที่ 3 การวิจัย (Research :R2) การทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอน 4) ขั้นตอนที่ 4 การพัฒนา (Research :D₂) การประเมินและปรับปรุงรูปแบบการเรียนการสอน

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยการพัฒนาแบบการเรียนการสอนตามแนวพุทธศาสนา เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีดังนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1.1 รูปแบบการเรียนการสอนและคู่มือการใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวพุทธศาสนา เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

1.2 แผนการจัดการเรียนรู้

ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยประเมินความเหมาะสมและสอดคล้องในประเด็นการกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบการเรียนการสอนจากผู้เชี่ยวชาญ โดยกำหนดเกณฑ์พิจารณา 5 ระดับ ได้ค่าเฉลี่ย ระหว่าง 4.20-4.80 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานตั้งแต่ 0.45-0.89 และจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในประเด็นการกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบการเรียนการสอน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

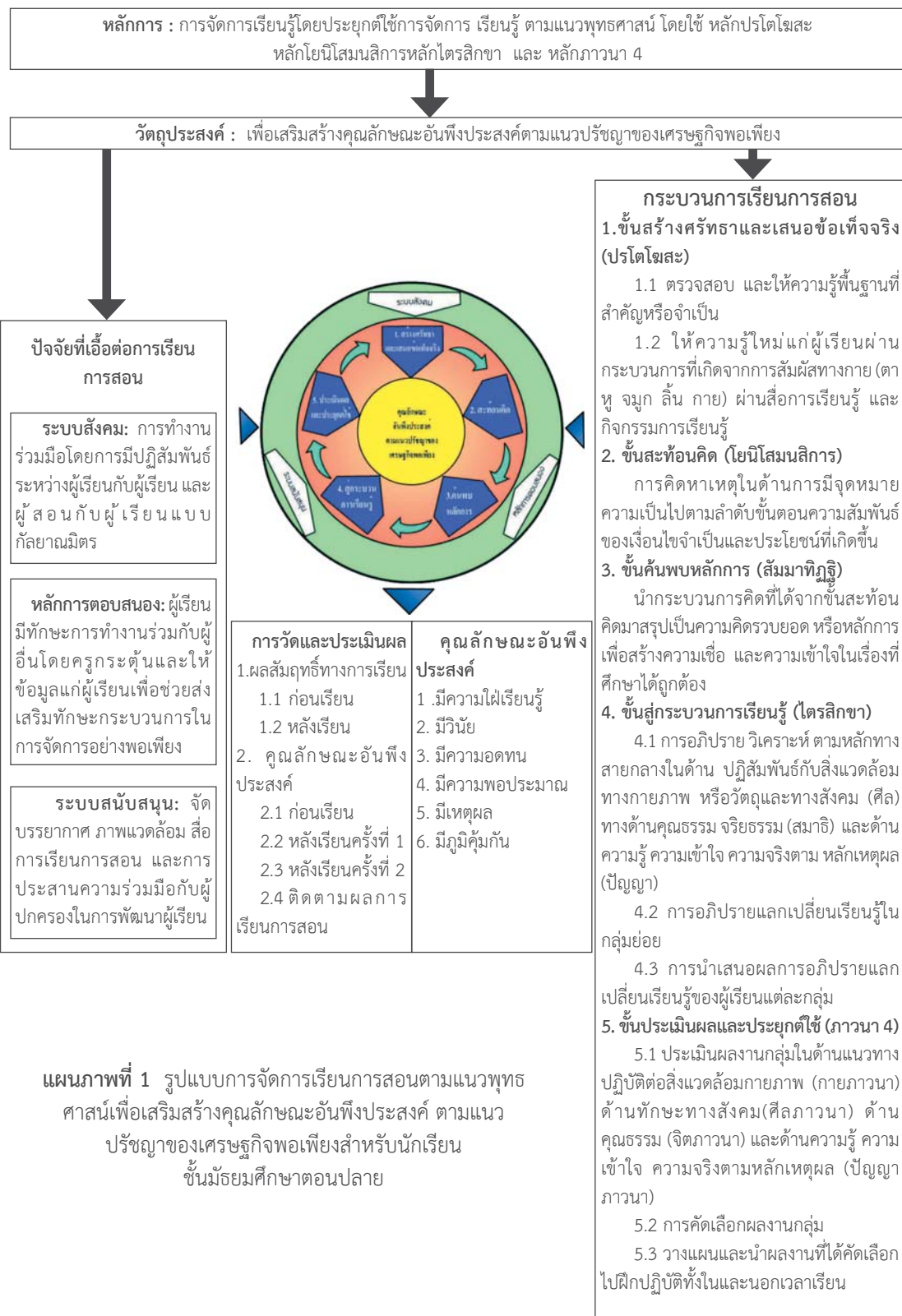
- 2.1 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
- 2.2 แบบสอบถามวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์
- 2.3 แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์
- 2.4 แบบสัมภาษณ์
- 2.5 แบบรายงานตนเอง

ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ด้วยการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) และความตรงตามโครงสร้าง (Construct Validity) จากผู้เชี่ยวชาญ โดยกำหนดเกณฑ์พิจารณา 5 ระดับ ได้ค่าเฉลี่ย 3.50 ขึ้นไป และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานไม่เกิน 1.0 และนำไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน โดยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีค่าความความยากง่าย (p) ระหว่าง 0.35-0.80 ค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.30-0.75 ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ 0.85

ผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

ผลการพัฒนาแบบการเรียนการสอนตามแนวพุทธศาสนา เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีดังนี้

1. ผลการพัฒนาแบบการเรียนการสอนและคู่มือการใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวพุทธศาสนา เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ดังแผนภาพที่ 1

จากแผนภาพที่ 1 พบว่า รูปแบบการจัดการเรียน การสอนตามแนวพุทธศาสนาเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีองค์ประกอบ ที่สำคัญ 5 ส่วน คือ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กระบวนการเรียนการสอน 4) การวัดและประเมินผล และ 5) ปัจจัยที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย ระบบสังคม หลักการตอบสนอง และระบบสนับสนุน ซึ่งองค์ประกอบ 5 ส่วนมีส่วนเชื่อมโยงซึ่งกันและกันที่จะ ช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และเสริมสร้างคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งประกอบด้วย มีความใฝ่เรียนรู้ มีวินัย มีความอดทน มีความพอประมาณมีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกัน ของ นักเรียนได้สำเร็จ

2. ประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอนตาม แนวพุทธศาสนาเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะ อันพึงประสงค์

ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ดังนี้

2.1 นักเรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการเรียน การสอนตามแนวพุทธศาสนาเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอัน พึงประสงค์ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนหลังเรียน (EMBED Equation.3 = 35.80 , S.D. = 3.18) สูงกว่าก่อนเรียน (EMBED Equation.3 = 29.18 , S.D. = 5.63) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.2 นักเรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการเรียน การสอนตามแนวพุทธศาสนาเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายซึ่งดำเนินการ วัดและประเมินผล 4 ระยะ โดยมีค่าเฉลี่ยคะแนน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง 6 ด้าน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลพัฒนาการของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงรวมทั้ง 6 ด้าน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ช่วงเวลาทดสอบ	คะแนนเต็ม	ผลการประเมิน		
		\bar{X}	S.D.	ระดับพฤติกรรม
ก่อนเรียน	5	2.48	0.29	การตอบสนอง
หลังเรียนครั้งที่ 1	5	3.09	0.41	การเห็นคุณค่า
หลังเรียนครั้งที่ 2	5	3.36	0.27	การเห็นคุณค่า
ติดตามผลการเรียน	5	4.03	0.18	การจัดระบบ

จากตารางที่ 1 แสดงผลพัฒนาการของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายรวมทั้ง 6 ด้าน โดยใช้แบบสอบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ประเมิน 4 ระยะ โดยภาพรวม คือ ในระยะก่อนการจัดการเรียนการสอน อยู่ในระดับการตอบสนอง ($x = 2.48$, S.D. = 0.29) หลัง การจัดการเรียนการสอนครั้งที่ 1 อยู่ในระดับการเห็นคุณค่า ($x = 3.09$, S.D. = 0.41) หลังการจัดการเรียนการสอน ครั้งที่ 2 อยู่ในระดับการเห็นคุณค่า ($x = 3.36$, S.D. = 0.27) และติดตามผลการจัดการเรียนการสอน อยู่ในระดับ การจัดระบบ ($x = 4.03$, S.D. = 0.18)

3. การนำรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวพุทธศาสนาเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามแนว ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายไปขยายผลสอนในเนื้อหาสาระอื่นๆ ของกลุ่ม สาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ประกอบด้วย 1) สาระศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม 2) สาระหน้าที่ พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม 3) สาระประวัติศาสตร์ และ 4) สาระภูมิศาสตร์ พบว่า

3.1 นักเรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวพุทธศาสนาเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ดังนี้ 1) สารศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม หลังเรียน ($x = 18.48$, S.D. = 1.82) สูงกว่าก่อนเรียน ($x = 12.43$, S.D. = 2.46) 2) สารหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม หลังเรียน ($x = 21.70$, S.D. = 2.91) สูงกว่าก่อนเรียน ($x = 15.53$, S.D. = 2.76) 3) สารประวัติศาสตร์หลังเรียน ($x = 19.05$, S.D. = 2.48) สูงกว่าก่อนเรียน ($x = 13.15$, S.D. = 2.15) และ 4) สารภูมิศาสตร์ หลังเรียน ($x = 19.58$, S.D. = 2.72) สูงกว่าก่อนเรียน ($x = 13.25$, S.D. = 2.50) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3.2 นักเรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวพุทธศาสนาเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในการนำไปใช้ขยายผลการทดลองใน 4 สารและมีการวัดและประเมินผล 4 ระยะ มีพัฒนาการของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดังนี้ คือ ก่อนการจัดการเรียนการสอน คุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่ในระดับการตอบสนอง หลังการจัดการเรียนการสอนครั้งที่ 1 คุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่ในระดับการเห็นคุณค่า หลังการจัดการเรียนการสอนครั้งที่ 2 คุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่ในระดับการเห็นคุณค่า และติดตามผลการจัดการเรียนการสอน คุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่ในระดับการเห็นคุณค่า

อภิปรายผลการวิจัย

การพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวพุทธศาสนาเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า มีองค์ประกอบที่สำคัญคือ หลักการ วัดประเมินผล กระบวนการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล และ ปัจจัยที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย ระบบสังคม หลักการตอบสนอง และระบบสนับสนุน รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น มีกระบวนการเรียนการสอน 5 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นสร้างศรัทธาและเสนอข้อเท็จจริง (ปรโตโฆสะ) 2) ขั้นสะท้อนคิด (โยนิโสมนสิการ) 3) ขั้นค้นพบหลักการ (สัมมาชิรัฐฎิ)

4) ขั้นสู่กระบวนการเรียนรู้ (ไตรสิกขา) และ 5) ขั้นประเมินผลและประยุกต์ใช้ (ภาวนา) 4) รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นผ่านการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญโดยภาพรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด จึงถือว่ารูปแบบมีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนทั้งนี้อาจเนื่องมาจากรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวพุทธศาสนาเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ได้พัฒนาขึ้นมาอย่างเป็นระบบและตามหลักการของการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีการดำเนินงานตามขั้นตอนของวิธีการเชิงระบบ โดยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเชิงนโยบายการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและแนวคิด หลักการและทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง สำหรับการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนครั้งนี้ ซึ่งเป็นการดำเนินการอย่างเป็นระบบตามแนวคิด ADDIE Model ปรับปรุงตามแนวคิดของครูส (Kruse, 2012) นำมาประยุกต์ร่วมกับกระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน (Analysis) ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบและพัฒนา (Design and Development) ขั้นตอนที่ 3 การนำไปใช้ (Implementation) และขั้นตอนที่ 4 การประเมินผล (Evaluation) และรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดของจอยซ์ และเวลล์ (Joyce and Weil, 2009) ที่ได้กำหนดองค์ประกอบเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 รูปแบบการจัดการเรียนการสอน (The Model of Teaching) ประกอบด้วย 1) กระบวนการที่สอดคล้องกับการเรียนการสอน (Syntax หรือ Phases) 2) ระบบสังคม (Social System) 3) หลักการตอบสนอง (Principle of Reaction) และ 4) ระบบสนับสนุน (Social system) ส่วนที่ 2 เป็นการนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้ (Application) และส่วนที่ 3 ประกอบด้วยสาระหลักและสิ่งส่งเสริมการเรียนรู้ (Instruction and Nurturant Effectation) ซึ่งองค์ประกอบของรูปแบบการเรียนการสอนที่กำหนดมีความสัมพันธ์ส่งเสริมกันและกันตลอดทั้งระบบ สอดคล้องกับแนวคิดของทิสนา แชมมณี (2545) ที่กล่าวโดยสรุปไว้ว่า การพัฒนารูปแบบการเรียน

การสอนจะต้องผ่านการจัดองค์ประกอบต่าง ๆ ของรูปแบบการเรียนการสอนให้เป็นระบบ โดยคำนึงถึงทฤษฎีและหลักการที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งต้องจัดองค์ประกอบต่าง ๆ ของรูปแบบการเรียนการสอนให้มีความสัมพันธ์กันเพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของวินัยธร วิชัยดิษฐ์ (2555) ที่พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนกลุ่มวิชาภูมิศาสตร์ ที่ส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักศึกษาครุศาสตร์ สาขาวิชาสังคมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นมีชื่อเรียกว่า EPCPAEE Model มีองค์ประกอบ คือ หลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการเรียนการสอน 7 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นเร้าความสนใจ (E: Encouragement) 2) ขั้นให้ความรู้และฝึกปฏิบัติ (P: Presentation and Practice) 3) ขั้นสร้างความคิดรวบยอด (Conceptualization of Knowledge) 4) ขั้นส่งเสริมพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (F: Fostering of Higher Level Characteristics Development) และ 7) ขั้นประเมินผล (E: Evaluation) รูปแบบการจัดการเรียนการสอนมีค่าประสิทธิภาพ (E1/ E2) เท่ากับ 83.60/80.90 ซึ่งมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้

2. ประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวพุทธศาสนาเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ปรากฏผลดังนี้

2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในสาระเศรษฐศาสตร์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 ทั้งนี้เนื่องจากรูปแบบการเรียนการสอนนี้ได้กำหนดหลักการ ซึ่งใช้เป็นแนวปฏิบัติที่สำคัญตลอดกระบวนการและการปฏิบัติตามรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นอย่างครบถ้วน โดยมุ่งเสริมสร้างและพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้วยการประยุกต์และผสมผสานแนวคิดการจัดการเรียนรู้ตามแนวพุทธศาสนาพระพรหมคุณาภรณ์ (2552) ที่เน้นหลักปรัโตโมเสส เป็นการสร้างศรัทธาและเสนอข้อเท็จจริง โดยมีการตรวจสอบ และให้ความรู้พื้นฐานที่จำเป็น และการให้ความรู้ใหม่แก่ผู้เรียนผ่านกระบวนการที่เกิดจากการสัมผัสทางกาย (ตา หู จมูก ลิ้น กาย) ผ่านสื่อการเรียนรู้ และกิจกรรมการเรียนรู้แล้วใช้หลักโยนิโสมนสิการเพื่อสะท้อนคิดหาเหตุผลในด้านการมีจุดหมาย ความเป็นไปตามลำดับขั้นตอน

ความสัมพันธ์ของเงื่อนไขจำเป็นและประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นแล้วให้ผู้เรียนใช้หลักสัมมาทิฐิ เพื่อสรุปเป็นความคิดรวบยอดหรือหลักการ แล้วเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา โดยให้ผู้เรียนวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ สังคม คุณธรรมจริยธรรม และความรอบรู้ แล้วประเมินผลโดยใช้หลักภาวนา 4 จำแนก การประเมินทางด้านกายภาพ วัตถุ คุณธรรม และความรู้ ความเข้าใจตามหลัก สอดคล้องกับ ดารารัตน์ อุทัยพยัคฆ์ (2548) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบพุทธวิธีเพื่อพฤติกรรมการณ์อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย พบว่า รูปแบบการเรียนการสอนแบบพุทธวิธี พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลอง มีค่าเฉลี่ยหลังการทดลองมากกว่าก่อนทดลอง ทั้งด้านความรู้ความเข้าใจด้านเจตคติ และด้านปฏิบัติ สอดคล้องกับประชาคมจันทร์ชิต (2552) ได้ทำวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในวิทยาลัยการอาชีพสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พบว่า รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีลักษณะเป็นการบริหารงานวิชาการโดยผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อให้ครูผู้สอนนำแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้บูรณาการในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาให้นักเรียนมีคุณลักษณะตามมาตรฐานกำลังคนด้านอาชีวศึกษาตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2.2 พัฒนาการของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนในสาระเศรษฐศาสตร์ ซึ่งดำเนินการประเมิน 4 ระยะเวลา คือ มีพัฒนาการตามลำดับ คือ ก่อนการจัดการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับการตอบสนอง หลังการจัดการเรียนการสอนครั้งที่ 1 มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับการเห็นคุณค่า หลังการจัดการเรียนการสอนครั้งที่ 2 มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับการเห็นคุณค่า และติดตามผลการจัดการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับการจัดระบบ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าพัฒนาการสูงสุดด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนอยู่ที่ระดับการจัดระบบ ซึ่งเป็นกระบวนการคิดเชิงระบบ มองภาพรวม เมื่อความคิดเปลี่ยนพฤติกรรมก็จะเปลี่ยน สอดคล้องกับ กลุ่มส่งเสริมการเรียนการสอนและประเมินผล สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2553) กล่าวว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เป็นคุณลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ในด้านคุณธรรม

จริยธรรม ค่านิยม จิตสำนึก เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขในฐานะที่เป็นเมืองไทยและพลเมืองโลก และ แนวคิดการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สอดคล้องกับที่ชวลิต ชูกำแหง (2553);สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2553) ได้กล่าวถึง แนวคิดประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์โดยใช้แนวคิดเครอ์วอล และคณะ (Krafthwohl,Bloom and Masia) มาใช้เป็นเกณฑ์การประเมินผล ซึ่งแบ่งระดับคุณลักษณะออกเป็น 5 ระดับ ตามลำดับ ดังนี้ คือ 1) การรับรู้ (Receiving) 2) การตอบสนอง (Responding) 3) การเห็นคุณค่า (Perference for Value) 4)การจัดระบบ (Organization) และ 5) การสร้างลักษณะนิสัย (Characterization) แต่ผลการวิจัยในครั้งนี้มีพัฒนาการเริ่มตั้งแต่ ระดับที่ 2) การตอบสนอง (Responding) 3) การเห็นคุณค่า (Perference for Value) และ 4) การจัดระบบ (Organization) เนื่องจาก ผู้เรียนอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายซึ่งมีพื้นฐานความรู้ในเนื้อหาที่เรียนมาบ้างแล้ว ดังนั้นจึงเริ่มที่ขั้นการตอบสนอง (Responding) พัฒนาการไปถึงขั้นที่ 3) การเห็นคุณค่า (Perference for Value) และขั้นที่ 4) การจัดระบบ (Organization) เนื่องจากระยะเวลาที่ใช้ทดลองกับกลุ่มตัวอย่างใช้ระยะเวลา 20 สัปดาห์เท่านั้น ดังนั้น การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนจึงยังไม่ถึงขั้นที่ 5 การสร้างลักษณะนิสัย (Characterization) ซึ่งจะต้องใช้ระยะเวลานานขึ้นในการเสริมสร้าง

3. ผลการขยายผลในเนื้อหาสาระอื่นๆ ของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551ได้แก่ สาระศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม สาระประวัติศาสตร์ และสาระภูมิศาสตร์

3.1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกสาระ สอดคล้องกับผลการวิจัยในสาระเศรษฐศาสตร์ ซึ่งเป็นการยืนยันผลการวิจัยที่สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนในสาระอื่น ๆ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้

3.2 พัฒนาการของคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนที่ในการขยายผลด้วยการนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้ในสาระอื่น ๆ ของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ประเมินผล 4 ระยะเวลาพบว่า มีพัฒนาการสูงขึ้นเป็นลำดับ ดังนี้ ก่อนการจัดการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับการตอบสนอง หลังการจัดการเรียนการสอนครั้งที่ 1 มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับการเห็นคุณค่า หลังการจัดการเรียนการสอนครั้งที่ 2 มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับการเห็นคุณค่า และติดตามผลการจัดการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับการเห็นคุณค่า ซึ่งในสาระเศรษฐศาสตร์ที่ใช้เวลาทดลอง 20 สัปดาห์ และระยะติดตามผลการจัดการเรียนการสอนจึงอยู่ในระดับการจัดระบบ ส่วนสาระอื่น ๆที่มีการทดลองใช้ขยายผล จะมีการพัฒนาการสูงสุดอยู่ในระดับการเห็นคุณค่า ทั้งนี้เกิดจากระยะเวลาที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนในสาระอื่นใช้ระยะเวลา10 สัปดาห์ ซึ่งใช้น้อยกว่าการทดลองในสาระเศรษฐศาสตร์

สรุปผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย พบว่า

1. รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวพุทธศาสนา เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีองค์ประกอบคือ หลักการวัตถุประสงค์ กระบวนการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล และปัจจัยที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ประกอบด้วยระบบสังคม หลักการตอบสนอง และระบบสนับสนุน โดยรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นมีกระบวนการเรียนการสอน 5 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นสร้างศรัทธาและเสนอข้อเท็จจริง (ปรโตโฆสะ) 2) ขั้นสะท้อนคิด (โยนิโสมนสิการ) 3) ขั้นค้นพบหลักการ (สัมมาทิฐิ) 4) ขั้นสู่กระบวนการเรียนรู้ (ไตรสิกขา) และ 5) ขั้นประเมินผล และประยุกต์ใช้ (ภาวนา 4)

2. หลังใช้รูปแบบการเรียนการสอน 2.1) นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2.2) ผลของพัฒนาการคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีการพัฒนาการสูงขึ้นเป็นลำดับ ดังนี้ ก่อนการจัดการเรียนการสอน สรุปผลการประเมินมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับการตอบสนอง หลังการจัดการเรียนการสอนครั้งที่ 1 มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ

การเห็นคุณค่า หลังการจัดการเรียนการสอนครั้งที่ 2 มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับการเห็นคุณค่า และติดตามผลการจัดการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับการจัดระบบ

3. ผลการขยายผลในสาระอื่น ๆ ของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ประกอบด้วย 1) สาระศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม 2) สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม 3) สาระประวัติศาสตร์ และ 4) สาระภูมิศาสตร์ พบว่า 3.1) นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 3.2) ผลพัฒนาการคือ ก่อนการจัดการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับการตอบสนอง หลังการจัดการเรียนการสอนครั้งที่ 1 มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับการเห็นคุณค่า หลังการจัดการเรียนการสอนครั้งที่ 2 มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับการเห็นคุณค่า และติดตามผลการจัดการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับการเห็นคุณค่า

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากการวิจัย พบว่า รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวพุทธศาสนา เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ช่วยพัฒนาผลการเรียนรู้และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ได้เป็นอย่างดี ดังนั้นเมื่อนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้จริง ผู้สอนควรทำความเข้าใจและดำเนินตามองค์ประกอบของการเรียนการสอนได้อย่างถูกต้อง เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวพุทธศาสนา เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. จากการวิจัย จะเห็นได้ว่า การนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 สัปดาห์ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับสูง และผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ อยู่ในระดับการจัดระบบ ซึ่งยังไม่ถึงระดับการสร้างลักษณะนิสัย ดังนั้น ครูผู้สอนที่จะนำรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นไปใช้ ควรใช้ระยะเวลาจัดการเรียนการสอนมากกว่า 1 ภาคเรียน

3. จากการวิจัย จะเห็นได้ว่า จากการนำไปทดลองใช้ขยายผลในสาระอื่น ๆ ของกลุ่มสาระการเรียนรู้

สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ประกอบด้วย 1) สาระศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม 2) หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม 3) เศรษฐศาสตร์ 4) ประวัติศาสตร์ และ 5) ภูมิศาสตร์ กับกลุ่มตัวอย่างขยายผล จำนวน 10 สัปดาห์ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับสูง และคะแนนคุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่ในระดับการเห็นคุณค่าทุกสาระ ซึ่งยังไม่ถึงระดับการจัดระบบคุณค่า และการสร้างลักษณะนิสัย ดังนั้น ครูผู้สอนที่จะนำรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นไปใช้ ควรใช้ระยะเวลาในการจัดการเรียนการสอนมากกว่า 1 ภาคเรียน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวพุทธศาสนา เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอื่น ๆ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

2. ควรศึกษาตัวแปรกลางที่ส่งผลต่อตัวแปรตาม เช่น นักเรียนที่มีระดับการเรียนรู้แตกต่างกัน นักเรียนที่มีการเลี้ยงดูของผู้ปกครองแตกต่างกัน

3. ควรศึกษาตัวแปรตามที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านอื่น ๆ ได้แก่ ความซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบ ความเสียสละ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงสำนักงานเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2549). เศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท.
- ชวลิต ชูกำแพง. (2553). การประเมินการเรียนรู้. มหาสารคาม: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ดารารัตน์ อุทัยพยัคฆ์. (2548). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบพุทธวิธีเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรม การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย. ปรินญาณินพนธ์การศึกษาศษุภักดิ์บัณฑิต. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ.
- ทศนา แหมมณี. (2545). รูปแบบการจัดการเรียนการสอนทางเลือกที่หลากหลาย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประชาคม จันทระชิต. (2552). รูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงใน วิทยาลัยการอาชีพ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2552). พุทธธรรม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณ์ .
- พระไพศาล วิสาโล. (2544). “กระบวนการเรียนรู้แบบพุทธ” เสขิยธรรม. 11, 48 (เมษายน-มิถุนายน).13-15. โรงเรียนแก่งศรีวิทยา. (2554). หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนแก่งศรีวิทยา. ชัยภูมิ : โรงเรียนแก่งศรีวิทยา
- วินัยธร วิชัยดิษฐ์. (2555). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนกลุ่มวิชาภูมิศาสตร์ที่ส่งเสริมคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ของนักศึกษาครุศาสตร์ สาขาวิชาสังคมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย. นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2553). แนวทางการพัฒนาการวัดและประเมินผลคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุม สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์. (2549). สมุดบันทึกเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ : สำนักงานทรัพย์สิน ส่วนพระมหากษัตริย์
- Joyce, B.,Weil, M., and others. (2009). *Model of Teaching*. (8th ed.) New York: Allyn & Bacon.
- Kruse, K. (2012). *Instruction to Instruction Design and ADDIE Model*. accessed February 4, 2012. available form http://www.transformativedesigns.com/id_systems. Htm